

Aleš Steger: *Knjiga reči*. Ljubljana: Študentska založba (knjižna zbirka Beletrina), 2005.

Za bralca, kakršen sem sam, je povsem odveč sklepno pesnikovo razpredanje v *Pripisu h Knjigi reči*, češ da so "reči v oblasti človeka, ki izreka, medtem ko so stvari stvariteljeve", prav tako ni (vsaj zame) moteč sam naslov, ki naj bi spominjal na istoimensko knjigo Francisa Pongea – zame, pa tudi za drugo bralsko občestvo, je zanimivo predvsem sporočilo in občutje, ki ga pričujoča knjiga ponuja. Paleta pomenov iz desnega prilastka v naslovu knjige se še najbolj približuje etimologiji slovanske besede reč ('beseda, govor' in nato 'stvar, predmet pogovora'; Marko Snoj, *Etimološki slovar*, 1997); v samem bistvu ne gre za prelomno ali filozofsko dihotomijo med "*rečmi* in *stvarmi*", temveč za iskanje vmesnosti, za upesnjenje tistega, kar je tudi banalna "stvar", s katero se vsak dan srečamo in ki smo jo tudi poimenovali; žar tako mrtvih kot živih stvari se namreč še najbolj približuje magičnosti že pozabljene Kirilijanove fotografije. Sami naslovi pesmi, kot opozarja tudi Lucija Stepančič, so "izzivalno skopi, samostalniški", in prav naslovje v pričujoči pesniški zbirki govori o premišljenem konceptu in zemljevidu zbirke, sestavljene iz uvodne pesmi z naslovom A, ki se "razpira" v sedem razdelkov s po sedmimi pesmimi.

Prva pesem z nenavadnim naslovom A spregovori o brezimnem (človeškem) krogotoku, konča pa se z verzoma: "Kdor misli, da ga kdaj sliši, naj prisluhne z drugim ušesom, / Kdor pa ga ne, bo še naprej poslušal zaman". Glas "a" je torej lahko prvi človekov glas, prglas ali prazvok/prakrik, lahko pa tudi lastno poimenovanje za vsakega izmed nas. Zato je "A" pisan z veliko, saj je navsezadnje zapis za nerazložljivo, torej za "stvari, ki se zapisujejo z očesom, in reči, ki (se zapisujejo) z ušesom". Pesnik skuša oboje: v nekakšnem "neoreističnem" slogu, kot ugotavlja Gorazd Kocijančič, se približuje "intenzivnosti neme prisotnosti" (Lucija Stepančič) stvari in reči, da bi lahko "odpiral

prostor v prostoru v prostoru". Sveder Štegrove pronicljivosti se vztrajno trudi tudi skozi (namišljen) zid, s katerim se je človek obzidal. Torej zid, s katerim smo se obdali, da bi lažje zamolčali. Takole pravi v pesmi *Zid*: "Nikogar ni, ki bi ti podeljeval varnost nasprotja. / Opeke se same razpro, mehko kot ure. / Spustijo te skozi, še preden se jih dotakne dlan. // Čeprav ni nobene druge strani, nobenega drugega kraja. / Nikamor ne prispeš in nič te nikjer ne drži. / Brez zidu si, kjer bi se vse to končalo. // In *nikjer nikogar nikdar* je tvoj zid."

Seveda se pesnik še kako zaveda, da so kurzivno napisani prislovi tako pomensko kot filozofsko relativni. Še več: še najbližje so občutju grotesknega, torej (samo)ujetosti. Zid za vedno ostaja masadovski, samouničevalen, zapira predvsem od znotraj, zato je "upor brez pomena". Stvari, ki jih je med nas zastavil in nastavljal stvaritelj, so torej nenehna prisotnost, za katero pa vselej ne najdemo besede. Prav ta manko je kot "obveza, s katero blodiš po svetu", je žolca, ki je poplavlila ulice ali ležernost mačke ter upornost mravlje, ki niti ne slutiti, da "ni imen za to, kar je", kajti ko (mravlja) "ponikne v svoj labirint, ostaja edino upanje, da so vsaj imena za to, kar ni".

Aleš Šteger seveda ni borghesovski arhivar trenutkov in refleksij, ki mu jih narekujejo na videz brezkrvni predmeti, ne, pesnik, ki ima vedno znova pred očmi (tudi ušesi, kajti pesnik mnogokrat gradi na zvočni podobi) svojega sogledalca (soposlušalca) ter hkrati postaja "najemnik druge osebe ednine", torej prezrcaljeni jaz, ki pa mu večinoma odgovarja z njegovim odmevom. Pesnik, kar se mi zdi malce moteče – je pa učinkovita retorična figura – prevečkrat uporablja vzklično-vprašalne povedi, na katere pričakovano odgovarja prav ta, ki "kot fakir spleza iz sebe".

In kaj pomeni "splezati iz sebe"? Slišati, da "včasih zaropotajo reči"? Verjeti v zanemarljivo verjetnost, da "bomo nekoč poleteli" (iz bube)? Preslišati in spregledati nože, ki se groteskno oglašajo iz mesarij? Zamenjati trobento za očetov radio? Ugledati srepeče oko ubitega jajca? Se poistovetiti s tistim, ki je umrl, "da bi bil ploščica čokolade pred tabo, (a) si želi, da bi tudi ti užil tesnobo njegove smrti"?

Pesnik na vse to kratko malo odgovarja, da je vse iluzija, zgolj "vdelan ponaredek kamna (v uhanu, op. p.) s Sizifove gore, po kateri kotališ upanje, z nje pa se kotališ pijan, obupan in sam". Prav občutka brezizhodnosti in trpke prisotnosti negibnih reči/stvari napolnjujeta zbirko z beckettovskimi registri, ki dosežejo vrh v zadnji pesmi z naslovom *Sveče*, v kateri se izenači tisto, kar "je (tako) na strani dobrega in zlega"; sveča, ki "drobno zaplapola nad plinskim štedilnikom, (namreč) ne pozna laži, ne resnice, ne smisla in nesmisla niti prihodnjega niti preteklega". Srhljiva meja, ki jo nakazuje plamen sveče, je pravzaprav nepremostljiv izziv, da "splezaš vase", da se povrneš v svojo bizar-nost in malo neponovljivost, ki si jo zapisuje stol. Prav pesem *Stol*, ki je med najboljšimi v tej zbirki, ne opozarja zgolj na brezimne "nosilce (analne) zgodovine", temveč na absurdnost vsakdanjosti ter stoletij, za katere je najboljše, da jih "presmrčiš".

Nečesa pa se vseeno ne da prespati niti preslepiti: preteklosti. Kljub temu, da želi ostati čim bolj hladen, morda celo reističen, se mu vedno znova oglašča "drug spomin, s katerim ne hraniš ničesar". V samem bistvu je to drug ovoj, drug plašč, "ki ga ni nihče izdelal, ki ga ne more nihče posedovati, a lahko si ga izposodiš, da bi ti bilo toplo in bi sanjaril". Tudi o tem, da je "Destrnik kraj v osrčju Aljaske". Morda celo o tem, da se dá igrivo ugibati, kdo "biva pod klobukom"? Ali se celo zapičil v zamašek steklenice, ki so ga "debeli gostilničarjevi prsti prevrtali, izvlekli in spet zarinili s krvavo stranjo, obrnjeno k tebi".

Štegerjeva poezija je v resnici obrnjena "s krvavo stranjo k tebi"; je kot čevlji, če smem reči s slikovito pesnikovo podobo, "sešit iz besed kože in šivov". Prav navidezna ledenina verzov, ki skušajo biti čim bolj pomenljivi, je zgolj povrhnjica vidnega, skozi katero se dá šele s pazljivejšim branjem. Vsakršno novo branje pesmi namreč razpira nov labirint, ki ga zaklepa ali odklepa "drobna sponka", ki "kot nevidna nit drži skupaj cape sveta".

To je zbirka, ki prinaša v slovenski pesniški prostor srhljivo hladno toploto. Aleš Šteger dokazuje, da je *objektivno* zgolj iluzija, ki pozvanja v poeziji kot vedno znova izzivajoča skrivnost. Nedvomno njegova najboljša pesniška zbirka, pa tudi med najboljšimi v tem letu, v kateri pa bi lahko mirne duše pogrešali kar nekaj podobnih (nerodnih, hote obešenjaških?) verzov *à la* "in ko samica odloži jajčeca v samca, / da jih nosi in rojeva, so socialdemokratski ideal (namreč principi zaupanja, op. p.) reprodukcije".